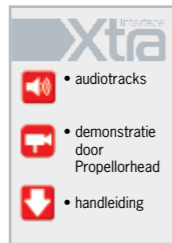

Rackje strekje

Propellerhead introduceerde de laatste maanden een elektrische piano, een DX-synthesizer en een rotary-versterker met orgelsounds als rack extensions voor Reason.

door Eppo Schaap > epo@interface.nl

Sinds Reason overweg kan met externe plug-ins in een eigen formaat, de zogenaamde rack extensions, heeft de Rack Extensions Shop zich behoorlijk snel gevuld. Op het moment van schrijven zijn er meer dan honderdvijftig instrumenten, effecten en cv-utiliteiten als rack extension verkrijgbaar. We bekijken Propellerhead's eigen rack extensions in de vorm van twee instrumenten en een effectapparaat. Voor de duidelijkheid: deze instrumenten worden niet standaard bij Reason geleverd; je moet ze afzonderlijk in de Rack Extensions Shop aanschaffen.

Het instrument kan twee zelf gekozen klankbronnen combineren die je met een grote draaiknop midden op de bedienings-interface kunt mixen. Voor elk van de twee bronnen kun je kiezen tussen verschillende versies van een Rhodes, een Wurliizer of een Pianet, het onopvallende pianobroertje van de Hohner Clavinet. Deze drie instrumenten zijn beschikbaar in een room-, amp- en line-versie. De eerste is voorzien van een regelbare ambience, de tweede heeft een toegevoegde amp-simulatie en de derde klinkt zo clean mogelijk, alsof hij rechtstreeks via de line-out van het instrument is opgenomen.

Natuurlijk kun je ook gewoon een van de twee klankbronnen gebruiken door de grote Instrument Blend-knop helemaal naar één kant te draaien, maar de interface nodigt uit tot combineren. Je zou deze knop ook via control voltage met een lfo of envelope kunnen moduleren voor dynamische timbreveranderingen.

Karakter

Radical keys heeft de nodige parameters om de klankkleur te beïnvloeden. De belangrijkste is waarschijnlijk de draaiknop Character.

Hiermee kies je verschillende karakters voor de piano's, variërend van gematigd (Subdued) via Neutral naar brutaler (Agitated). Ook kun je instellen in hoeverre het mechaniek te horen is en hoe Radical Keys op velocity reageert. Daarna doorloopt het signaal een zeventovende effectsectie.

Klank

Radical Keys is veelzijdig en levert een aantal goede tot zeer goede elektrische piano's die behoorlijk in de buurt komen van de originelen. Maar, vanwege de toegepaste klank-opwekking bieden de piano's meer klank-mogelijkheden. Vooral voor donkere en organische e-piano's leent Radical Keys zich goed. Voor romantische belletjes in een ballad of een digitaal DX-geluid is Radical Keys minder geschikt. Een sterk punt is de dynamische klankverandering die je kunt automatiseren en moduleren in Reason met cv's.

PROPELLERHEAD PX7

Reason had nog geen pure fm-synth, hoewel je in Thor met drie fm-oscillatoren met elk

Via vier easy edit-faders kun je snel het basiskarakter van complexe fm-klanken aanpassen.

twee operators een heel eind kwam. De nieuwe PX7 van Propellerhead is een rechtstreekse kloon van het grote Japanse voorbeeld: de Yamaha DX-7. Omdat de originele fm-synthese van Yamaha niet met een filter werkt, is het lastig om snel en gericht de klankkleur te beïnvloeden. Het effect van het draaien aan de knoppen en schuiven is lang niet altijd voorspelbaar, zeker als je minder ervaring met fm-synthese hebt. Propellerhead heeft daarom een extra sectie toegevoegd met de vier parameters Brightness, Touch, Attack en Decay. Hiermee kun je snel en eenvoudig enkele fundamentele aspecten van de klankkleur aanpassen. De schuifregelaars regelen de klankkleur, de gevoeligheid voor aanslagsterkte (velocity) en de aanzwel- en uitklinktijd van een patch. De PX7 vertaalt dit naar de interne synthesengine.

168.000 patches

Naast een aantal nieuwe originele klanken voor de PX7, is er ook een groot aantal patches van klanken afkomstig van de DX-7 en de DX-1 meegeleverd. Natuurlijk zijn er de fabrieks-rom's van Yamaha, maar daarnaast is er een grote keus uit bekende en minder bekende klanken waarmee de DX-7 geschiedenis heeft geschreven. Er is ook een afdeling combinator-klanken van de DX-7 IID en de DX-1, waarin je twee engines kon combineren als split of layer. De PX7 kan zelfs syx-patches van de echte DX-7 gebruiken. Deze kun je op een speciaal daarvoor ingerichte webpagina van Propellerhead converteren naar PX7-patches, die je vervolgens in Reason kunt gebruiken. Het is de vraag of dat nodig is, want voor de echte DX-adepten heeft Propellerhead een monster-refill gemaakt met meer dan 168.000 klanken die

De Propellerhead PX7 is een rechtstreekse kloon van het grote Japanse voorbeeld: de Yamaha DX-7

ooit voor de DX-serie gemaakt zijn. Deze refill is gratis te downloaden en beslaat meer dan 2GB; een ongelooflijke hoeveelheid data voor pure synthpatches zonder samples. Hierin vind je ook alle fabrieksets voor de complete DX-familie en alles is keurig gerubriceerd.

Klank en praktijk

De PX7 klinkt prima. Hij doet wat hij moet doen en doet dat goed en authentiek. In de meegeleverde combinators kun je de klank lekker versieren met diverse effecten en kun je net zo veel PX-en layers als je wilt. De bedieningsinterface is voor gevorderde klankmakers redelijk gebruikersvriendelijk. De smalle weergave van het algoritme is wel wat benepen, maar daarvoor heeft Propellerhead op de PX7-website een wallpaper gemaakt waarop ze duidelijk staan afgebeeld. Als je

INFO
 • Prijs incl: Radical Keys € 79,- PX7 € 79,- Rotor € 39,-
 • Distributie: Propellerhead
 • Internet: www.propellerhead.se

googlet op 'DX-7 algorithms' heb je ze trouwens ook binnen enkele seconden op je scherm.

Het blijft jammer dat je in Reason geen parameters met je muiswiel kunt bedienen; dat zou het editen van klanken comfortabeler maken. Ook vind ik het jammer dat de operators alleen sinusgolven kunnen gebruiken. Dit was zo in de DX/TX-familie, maar in latere fm-instrumenten van Yamaha (TX-81Z, SY-77, FS1R, DX-200) werkten de operators ook met golfvormen als zaagtand en blok-golf, wat veel extra mogelijkheden bood. Bij de PX7 vind ik het wel een begrijpelijke beperking, omdat deze is gebaseerd op emulatie van de eerste twee generaties DX.

PROPELLERHEAD ROTOR

Rotor is een minutieus gemodelde Leslie versterker, zoals die al meer dan een halve >>

Radical Keys leent zich vooral goed voor donkere en organische e-piano's

Tip voor PX7

Een DX-7 heeft geen ingebouwde effecten en de PX7 ook niet. Veel patches van de synth alleen klinken dus erg droog en direct voor onze 21ste-eeuwse oren. Het is een goed idee om tijdens het doorluisteren eerst een van de meegeleverde combinators te kiezen met een effectconfiguratie die je aanspreekt. Klik hiervoor op een lege plaats in het rack en kies Create Instrument en navigeer via het item Rack Extensions in de lijst links in de browser naar de bij de PX7 geleverde combinators. Als je de juiste combinator hebt gevonden – je kunt in de browser voorbeluisteren – laad je deze en klik je het paneel van de combinator open. Klik vervolgens op de knop Show Devices en klik zo nodig ook het PX7-paneel open. Klik op de PX7 zelf op het map-icoontje en probeer nu in deze combinator andere synthpatches uit. Het klinkt dan gelijk een stuk eigentijdsder.

Een sterk punt van Rotor is dat je veel kunt beïnvloeden via cv-signalen. Je kunt de natuurwetten naar je hand zetten.

Met de meegeleverde orgelinstrumenten heb je ook een flexibel en authentiek klinkend (gesampled) toonwielorgel tot je beschikking.

Rotor's extra cv-mogelijkheden ten opzichte van een akoestische Leslie leveren een meerwaarde op

>> eeuw samen met Hammond orgels worden gebruikt, maar die ook altijd populair was bij elektrisch gitaristen en die zelfs op zangstemmen is gebruikt. Een Leslie is een tweewegversterker waarbij de tweeter in een tweedelige ronddraaiende smalle hoorn is gebouwd en de woofer zijn geluid in een ronddraaiende kunststof cilinder straalt. Beide systemen kunnen op twee snelheden draaien, waartussen je dynamisch kunt overschakelen. De bijbehorende acceleratie of vertraging levert een karakteristieke klank op. De lichte hoorn en zware trommel accelereren en remmen beiden op hun eigen snelheid, net zoals bij een akoestische Leslie.

Het effect van Rotor zou je kunnen karakteriseren als een akoestische chorus (langzaam) en tremolo/vibrato (snel), maar dan levendiger en gekleurder. Dat komt omdat ook het doppler-effect een rol speelt en de smalle hoorn een neuzig sausje toevoegt aan het hoog. Doordat Rotor een digitale emulatie is, kun je de natuurwetten echter naar je hand zetten. Zo is er een draaiknop om het aandeel doppler-effect in het signaal te regelen, iets wat met een akoestische

Leslie natuurlijk onmogelijk is. Zet je dit op nul, dan hoor je alleen een tremolo-effect (alleen het volume wordt gemoduleerd) en blijft de toonhoogte strak. Als je Doppler verder opendraait, wordt de toonhoogte-modulatie sterker en hoor je meer vibrato.

Ook kun je de snelheid en positie van de hoorn en trommel via cv besturen, wat een zeer nauwkeurige controle mogelijk maakt. Je kunt zo zelfs de Leslie via een externe lfo in Reason met het tempo synchroniseren. Elke positie van de hoorn en cilinder levert namelijk weer een andere klankkleur op. Andersom kan Rotor de rotorsnelheid van de hoorn als cv uitsturen naar andere apparaten. Rotor heeft ook een goed klinkende interne overdrive, die zeer specifiek is voor de 40W versterker in een Leslie 122. Wel erg jammer dat de veergalm van de Leslie 122 ontbreekt.

Orgels en andere instrumenten

Bij Rotor worden behalve effectpatches ook een aantal instrumentpatches meegeleverd van gitaren, pads, piano's maar ook orgelcombinaties, ondergebracht in combi-

nators. Je vindt hierin naast Rotor, diverse vervormingseffecten en eq's, plus een NN-XT-sampler waarin alle negen voetmaten als afzonderlijke samples van sinustonen zijn verwerkt. Elke sinus kan in de submixer van de combinator afzonderlijk worden geregeld, waardoor je de klankkleur dynamisch kunt regelen en automatiseren, vergelijkbaar met het werken met drawbars op een Hammond orgel.

Er zijn ook faders voor percussie (4' en 22/3'), key click en alle details van het Hammond orgel (monofone percussie, repeterende voetmaten in de hogere octaven) zijn meegenomen. Als je een midi- of usb-controller met negen faders hebt, kun je met de meegeleverde combinators van Rotor het drawbarprincipe van een toonwielorgel perfect emuleren. Dit gaat dus veel verder dan de standaard enkelvoudige orgelsamples die bij Reason zelf worden geleverd, en daarmee is Rotor behalve een audio-effect ook een instrument.

Klank

Rotor is een goed gelukte emulatie van de klassieke buizenleslie 122, zoals die nog steeds wordt geleverd bij Hammond orgels. Je kunt 'm op belangrijke details bijregelen, zoals op acceleratie- en vertragingssnelheid. Hij klinkt gewoon erg lekker. Natuurlijk is hij zeker bruikbaar voor de traditionele toepassingen op orgel en gitaar, maar langzaam draaiend is-ie ook erg mooi als akoestische chorus op een elektrische piano of pad of als vintage versterker. Bij het doorluisteren van de presets ontdekte ik veel meer toepassingen dan ik in eerste instantie zelf zou bedenken. En dat, terwijl ik zelf jaren met Leslies heb gewerkt. Ook de extra cv-mogelijkheden ten opzichte van een akoestische Leslie leveren een meerwaarde op. ■

SPECIFICATIES

Radical keys

- Reason rack extension
- emulatie van 3 klassieke elektrische piano's: Fender Rhodes Mk1, Wurflitzer piano en Pianet T
- kiezen en mixen van line-, amp- en roomsignalen
- 101 patches
- regeling van sympathetic resonance en envelope
- niveau mechanische bijgeluiden instelbaar
- aanpasbare velocitycurve
- effectsectie met tremolo, compressor, overdrive, eq, phaser, chorus en ambience processing

PX7

- Reason rack extension
- 6 klassieke fm-operators
- 32 algoritmes
- envelope generator
- veel presets, waaronder gratis refill met 165.000 presets DX-history
- 4 macro controls
- online patch converter voor converteren van (eigen) DX-patches in syx-indeling
- volumeniveau operators via cv moduleerbaar

Rotor

- Reason rack extension
- emulatie van een akoestische Leslie 122 met roterende hoorn en trommel
- regelaars voor crossover, drive, doppler, balans hoorn/trommel, microfoonplaatsing en dry/wet
- cv-modulatie van rotatiesnelheid, drive, dry/wet, doppler, volume, hoornpositie, trommelpositie
- gate-ingang voor overschakeling langzaam/snelle rotatie
- cv-uitgang voor hoornrotatie

HET OORDEEL

Radical keys:

- + dynamische klankkleurwijziging mogelijk
- weinig bell-aandeel in de Rhodes-klank

PX7:

- + complete fm-geschiedenis met 165.000 patches
- + getrouwe emulatie DX-familie
- operators werken enkel met sinusgolven
- grafisch overzicht fm-algoritmes summier

Rotor:

- + authentieke klank
- + extra modulatiemogelijkheden
- bijgeleverde drawbar-klanken
- geen (veer)galm

Roterende speakers

Als je meer wilt weten over de geschiedenis van de Leslie versterker zijn er leerzame filmpjes op Youtube te vinden. Zoek op 'History of the Leslie speakers'. Als je 'Leslie 122 during Santana' intikt, zie je in een opengewerkte kast hoe de hoorn en de trommel van een Leslie 122 langzaam en snel draaien tijdens het spelen.